

POSEBNA NADLEŽNOST U UGOVORNIM ODNOSIMA PREMA UREDBI BRUXELLES I BIS

Brajković, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, FACULTY OF LAW / Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:118:040839>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-24**

PRAVI

Pravni fakultet Faculty of Law

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

PRAVNI FAKULTET
SVEUČILIŠTA U RIJECI

Ana Brajković

POSEBNA NADLEŽNOST U UGOVORNIM ODNOSIMA PREMA
UREDBI BRUXELLES I BIS

(diplomski rad)

Studentica: Ana Brajković

Mentorica: doc. dr. sc. Ivana Kunda

Rijeka, 2015.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. POLJE PRIMJENE ČLANKA 7. STAVKA 1.....	7
3. STRUKTURA ČLANKA 7. STAVKA 1.	10
3.1. Ugovori na koje se primjenjuje točka (b).....	10
3.1.1. Pojam „ugovora o kupoprodaji“	10
3.1.2. Pojam „ugovora o pružanju usluga“	12
3.2. Ugovori na koje se primjenjuje točka (a)	15
4. KRITERIJI NADLEŽNOSTI.....	17
4.1. Pojam „mjesto ispunjenja konkretne obveze“	17
4.2. Pojmovi „mjesto isporuke robe“ i „mjesto pružanja usluga“	20
5. ZAKLJUČAK	28
POPIS KRATICA	30
POPIS LITERATURE	31

1. UVOD

Tema ovog diplomskog rada je nadležnost u ugovornim odnosima prema Uredbi br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima,¹ koja se uobičajeno navodi pod nazivom „Uredba Bruxelles I bis.“ Ova Uredba zamijenila je Uredbu Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o sudskoj nadležnosti, priznanju i ovrsi odluka u građanskim i trgovačkim predmetima,² a ona je zamijenila raniju Bruxellesku konvenciju o sudskoj nadležnosti, priznanju i ovrsi sudskih odluka u građanskim i trgovačkim predmetima iz 1968.³ Važnost same Uredbe, između ostaloga, jest što ona sadrži odredbe o jedinstvenim pravilima o sukobu nadležnosti u građanskim i trgovačkim stvarima budući da razlike u nacionalnim pravima, koja reguliraju nadležnost, onemogućavaju nesmetano funkcioniranje unutarnjeg tržišta, dakle onemogućavaju ostvarenje temeljenog cilja Europske unije. Odredbe o nadležnosti su stoga neophodne te su regulirane pravnim instrumentom Unije koji je izravno primjenjiv u svim državama članicama.

U ovom će se radu na detaljniji način razmotriti članak 7. stavak 1. Uredbe Bruxelles I bis kojim je regulirana nadležnost u ugovornim odnosima a ponajviše će se prikazati stajališta Suda Europske unije koje je on zauzeo u vezi sa ovom materijom. Najprije će biti riječi o odnosu između opće i posebne nadležnosti, općenito o posebnoj nadležnosti iz Uredbe, zatim na koji način se tumače izrazi „stvari povezane s ugovorom“, „ugovori o prodaji robe“, „ugovori o pružanju usluga“, „mjesto izvršenja konkretne obveze“ iz Uredbe, te će se odvojeno protumačiti točka a) i točka b) članka 7. stavka 1. Uredbe. Dakle, cilj rada jest ukazati na probleme koji nastaju u praksi primjenjujući odredbe Uredbe te koja su stajališta zauzele teorija ali ponajviše struka, i to ona Europskoga suda čije presude postaju nezaobilazan izvor prava te čija stajališta tako postaju autonoman tumač odredbi Uredbe neovisno o nacionalnim pravima pojedinih država članica.

Prema samoj Preambuli Uredbe, između postupaka na koje se primjenjuje ova Uredba i državnim područjima država članica mora postojati određena veza.⁴ U tom smislu, pravila o nadležnosti se, u načelu, primjenjuju ako tuženik ima prebivalište u državi članici. Pritom je bitno imati na umu kako pravilo da tuženik mora imati prebivalište u državi članici, da bi se

¹ SL EU L 351, 20.12.2012.

² SL EU L 12, 16.1.2001.

³ SL EU L 299, 31.12.1972.

⁴ Toč.13. preambule Uredbe Bruxelles I bis.

Uredba primijenila, mora biti ispunjeno i kada je riječ o primjeni članka 4. Uredbe koji regulira opću međunarodnu nadležnost ali i kada je riječ o primjeni članka 7. Uredbe koji regulira posebnu međunarodnu nadležnost.

Pravila o nadležnosti bi trebala biti što je moguće više predvidiva i trebala bi se temeljiti na prebivalištu tuženika. Tada govorimo o općoj međunarodnoj nadležnosti prema kojoj se osobama s prebivalištem u nekoj državi članici sudi pred sudovima te države članice, bez obzira na njihovo državljanstvo.⁵

Međutim, pored prebivališta tuženika postoje i alternativne osnove za nadležnost koje se temelje na uskoj povezanosti između predmeta spora i suda koji odlučuje o tom sporu. Na taj se način omogućuje učinkovita pravna zaštita i svrhovito vođenje postupka.⁶ Tada se radi o posebnoj međunarodnoj nadležnosti temeljem koje osoba koja ima prebivalište u nekoj državi članici može biti tužena i u državi članici u kojoj nema prebivalište. Dakle članak 7. Uredbe sadrži posebna, alternativna, fakultativna pravila o nadležnosti. Tim se pravilima ne isključuje od primjene pravilo o općoj nadležnosti iz članka 4. Uredbe Bruxelles I bis već se tužitelju omogućuje da tuženika tuži u državi članici u kojoj tuženik nema prebivalište, dakle tužitelj ima mogućnost izbora. Može se reći da se posebna nadležnost utvrđuje radi davanja procesne prednosti tužitelju obzirom da bi nepostojanjem takve posebne nadležnosti tuženik bio favoriziran.

Iako se tužitelju omogućuje da tuži pred sudom po svojem izboru, u članku 7. Uredbe se točno određuju objektivni kriteriji kojima se utvrđuje nadležnost, te se u ovom konkretnom slučaju radi o stvarima povezanim s ugovorom. Na taj se način tuženiku omogućuje da može razumno predvidjeti pred kojim još sudom, osim sudom svog prebivališta, može biti tužen. Ovdje se radi o vrlo bitnom načelu pravne sigurnosti koje se temelji na tome da jedna razumno informirana osoba treba moći unaprijed predvidjeti koje će se pravno pravilo primijeniti u određenoj situaciji te je jedno od temeljnih načela na kojima je zasnovana sama Uredba.

⁵ Čl.4. Uredbe Bruxelles I bis

⁶ Sikirić, Hrvoje, Određivanje međunarodne nadležnosti Uredbe Vijeća (EZ) br.44/2001 od 22. prosinca 2000. o sudskoj nadležnosti i priznanju i ovrsi odluka u građanskim i trgovačkim predmetima i hrvatski Zakon o međunarodnom privatnom pravu – sličnosti i razlike, u: Tomljenović, Vesna/Kunda, Ivana (ur.), Uredba Bruxelles I: izazovi hrvatskom pravosuđu, Pravni fakultet u Rijeci, 2012., str.55.

Ono što je također bitno je da odredbe članka 7. Uredbe Bruxelles I bis, koje uređuju posebnu nadležnost, predviđaju nadležnost točno određenog suda u državi članici. Dakle, članak 7. Uredbe ne regulira samo međunarodnu nadležnost, već također i mjesnu nadležnost.⁷

⁷ Mankowski Peter, Jurisdiction, Special Jurisdiction, u: Magnus, Ulrich/Mankowski, Peter (ur.), European Commentaries on Private International Law: Brussels I Regulation, Munich, Sellier european law publishers, 2012., str. 107.

2. POLJE PRIMJENE ČLANKA 7. STAVKA 1.

Članak 7. stavak 1. Uredbe Bruxelles I bis primjenjuje se na „stvari povezane s ugovorom“. U odnosu na pojam „stvari povezanih s ugovorom“ postavlja se pitanje klasifikacije, odnosno što sve ulazi u definiciju toga pojma. Odgovor na ovo pitanje pronalazimo u presudi Suda Europske unije *Jakob Handte & Co. GmbH protiv Traitements mécano – chimiques des surfaces SA*.⁸ Činjenično stanje predmeta je sljedeće: trgovačko društvo Jakob Handte & Co. GmbH sa sjedištem u Njemačkoj i trgovačko društvo Traitements mécano – chimiques des surfaces sa sjedištem u Francuskoj su stranke u postupku. Prije njihovog spora, TMCS je kupio od trgovačkog društva Bula et Fils sa sjedištem u Švicarskoj dva stroja koji poliraju metalne površine. Na te strojeve je dodan sustav za upijanje vode proizveden od strane Handtea Njemačka, a prodan i instaliran od strane Soci té Handte France S. .r.l. sa sjedištem u Francuskoj. TMCS je tužio Bulu, Handte Njemačka i Handte Francuska pred francuskim sudom tražeći naknadu štete zato što proizvedena i prodana oprema nije udovoljavala zahtjevima higijene i sigurnosti na radu. Francuski sud je presudio kako prema Buli nadležnost *ratione loci* ne postoji, ali da postoji nadležnost prema Handte Francuska i Handte Njemačka temeljem članka 5. stavka 1. tadašnje Bruxelleske konvencije, danas članka 7. stavka 1. Uredbe Bruxelles I bis. Handte Njemačka je smatrao da se članak 5. stavak 1. Bruxelleske konvencije ne primjenjuje kada postoji lanac ugovora, na osobe u tom lancu koje nisu izravno u ugovornom odnosu.⁹

Dakle postavilo se pitanje da li se članak 5. stavak 1. Bruxelleske konvencije, danas članak 7. stavak 1. Uredbe Bruxelles I bis, koji predviđa posebnu nadležnost za stvari povezane s ugovorom, primjenjuje na spor između podkupca robe i proizvođača koji nije ujedno i prodavatelj a koji spor se odnosi na mane te robe i njezinu nesuglasnost s namjeravanom svrhom. Pritom treba imati na umu da između Handtea Njemačka kao proizvođača i TMCS-a kao kupca ne postoji ugovor. Radi se o lancu ugovora budući da između njih još postoji i posrednik, odnosno prodavatelj, a to je Handte Francuska.¹⁰ Uzimajući u obzir različita prava država članica, primjerice prema francuskom pravu, u takvim se situacijama radi o ugovornoj

⁸ Presuda *Jakob Handte & Co. GmbH protiv Traitements mécano – chimiques des surfaces SA*, C-26/91, ECLI:EU:C:1992:268, 17.6.1992.

⁹ Presuda *Handte*, ECLI:EU:C:1992:268, toč. 7.

¹⁰ Presuda *Handte*, ECLI:EU:C:1992:268, toč. 8.

odgovornosti, dok prema engleskom pravu i pravu mnogih drugih država članica, ne postoji odgovornost uopće.¹¹

Zato je, odlučujući u ovom predmetu, Sud Europske unije utvrdio kako je potrebno autonomno tumačiti odredbe Uredbe budući da nacionalna prava različito gledaju na stvari i zato se one tumače nezavisno od nacionalnih pravnih poredaka. Nadalje, prilikom tumačenja mora se voditi računa da postoji što veći stupanj pravne sigurnosti te se odredbe moraju tumačiti s obzirom na onu svrhu za koju su predviđene a to je da povežu spor s onim sudom koji je blizak s tim sporom.¹²

U tom duhu, Sud Europske unije utvrđuje da stvar koja se odnosi na ugovor ne može biti situacija u kojoj nema obveze slobodno preuzete od strane jedne stranke prema drugoj stranci.¹³ Dakle, u ovom slučaju je dana negativna definicija stvari koje se odnose na ugovor. Ono što možemo zaključiti jest da stvar koja je povezana s ugovorom nije isto što i ugovorni odnos prema našem nacionalnom pravu budući da ono pretpostavlja unakrsno preuzimanje obveza, tj. suglasnost volja između stranaka dok je ovdje dovoljno da samo jedna stranka preuzme obvezu.

U konkretnom slučaju je zaključeno kako je odgovor na postavljeno pitanje taj da se članak 5. stavak 1. Bruxelleske konvencije, danas članak 7. stavak 1. Uredbe Bruxelles I bis, ne primjenjuje na spor između podkupca robe i proizvođača koji nije prodavatelj, a koji se odnosi na mane te robe i njezinu nesuglasnost s namjeravanom svrhom budući da između Handtea Njemačka (proizvođač) i TMCS-a (kupac) nema slobodno preuzete obveze od jedne stranke prema drugoj. Isto tako je utvrđeno kako bi se u slučaju primjene tog članka ugrozila pravna sigurnost o kojoj je već bilo riječi.¹⁴

Također se postavlja pitanje da li obećanje predstavlja ugovor. Odgovor na to pitanje Sud Europske unije je dao u predmetu *Petra Engler protiv Janus Versand GmbH*.¹⁵ Gospođa Engler sa prebivalištem u Austriji je primila pismo od Janusa Versanda, predstavnika trgovačkog društva Janus Versand GmbH sa sjedištem u Njemačkoj, koje posluje tako što prodaje određenu robu. Pritom nema svoje trgovine već se roba naručuje preko kataloga. U spomenutom pismu gospođi Engler je bila obećana nagrada od 455.000 šilinga ako popuni određene formulare i

¹¹ Fawcett, James, Carruthers, Janeen, Cheshire, North & Fawcett: Private International Law, fourteenth edition, Oxford University Press, 2008., str.230.

¹² Presuda *Handte*, ECLI:EU:C:1992:268, toč. 10.

¹³ Presuda *Handte*, ECLI:EU:C:1992:268, toč. 15.

¹⁴ Presuda *Handte*, ECLI:EU:C:1992:268, toč. 16.

¹⁵ Presuda *Petra Engler protiv Janus Versand GmbH*, C-27/02, ECLI:EU:C:2005:33, 20.1.2005.

vрати ih na njihovu adresu. To je i učinila, ali nije dobila nikakvu nagradu te je tužila trgovačko društvo.

Ovdje je Sud Europske unije dao pozitivnu definiciju stvari koje se odnose na ugovor te je izrekao da se za potrebe tadašnjeg članka 5. stavka. 1. Uredbe Bruxelles I, a danas članka 7. stavka 1. Uredbe Bruxelles I bis, ne zahtijeva zaključenje ugovora, ali se mora identificirati da li je jedna stranka slobodno preuzela obvezu prema drugoj stranci jer je to ključno za primjenu odnosnog članka.¹⁶ U konkretnom slučaju, trgovačko društvo je preuzelo obvezu isplatiti nagradu gospođi Engler ako ispuni određene formulare i pristane na njihove uvjete, dakle jedna stranka je slobodno preuzela obvezu prema drugoj stranci te se nadležnost određuje temeljem članka 5. stavka 1. Uredbe Bruxelles I, odnosno danas bi to bio članak 7. stavak 1. Uredbe Bruxelles I bis.

Nadalje, u predmetu *Arcado*¹⁷ Sud Europske unije je iznio svoje tumačenje o posebnoj nadležnosti za sporove o naknadi štete zbog raskida ugovora. U tom predmetu SPRL Arcado, sa sjedištem u Belgiji, je sklopio ugovor s trgovačkim društvom Haviland, sa sjedištem u Francuskoj, prema kojem je on bio imenovan zastupnikom trgovačkog društva za prodaju porculanskih proizvoda i to za Belgiju i Luxembourg. Nakon što je društvo Haviland raskinulo ugovor, Arcado je podnio tužbu pred belgijskim sudom tražeći isplatu neisplaćenih naknada i naknadu štete zbog raskida ugovora. Odlučujući u tom predmetu, Sud Europske unije je utvrdio da zahtjev za isplatu ugovorene naknade i naknade štete zbog raskida ugovora su „stvari povezane s ugovorom“ u smislu tadašnjeg članka 5. stavka 1. Bruxelleske konvencije, današnjeg članka 7. stavka 1. točke (a) Uredbe Bruxelles I bis.¹⁸

S druge strane, engleski Dom lordova je u predmetu *Kleinwort Benson Ltd protiv Glasgow City Council* utvrdio da tužba za povrat novca plaćenog na temelju navodnog ugovora koji je bio ništav, ne potpada pod članak 5. stavak 1. Bruxelleske konvencije, danas članak 7. stavak 1. točku (a) Uredbe Bruxelles I bis, budući da se ne radi o „stvari povezanoj s ugovorom.“ Izrekao je da kada se tužba odnosi na povrat novca plaćenog na temelju takvog navodnog ugovora koji nije nikad ni postojao, nemoguće je tvrditi da se tužba temelji na određenoj ugovornoj obvezi.¹⁹

¹⁶ Presuda *Engler* ECLI:EU:C:2005:33, toč. 50., 51.

¹⁷ Presuda *SPRL Arcado protiv SA Haviland*, C-9/87, ECLI:EU:C:1988:127, 8.3.1988.

¹⁸ Presuda *Arcado*, ECLI:EU:C:1988:127, toč. 12.,13.

¹⁹ Collins, Lawrence (ur.), Dicey, Morris and Collins on the Conflict of Laws, fourteenth edition, vol.1., Sweet & Maxwell, London, 2006, str.408.

3. STRUKTURA ČLANKA 7. STAVKA 1.

Članak 7. stavak. 1. Uredbe je koncipiran na način da se sastoji od točke (a) i (b). Prema točki (a) osoba koja ima prebivalište u državi članici može biti tužena u drugoj državi članici: u stvarima povezanim s ugovorom, pred sudom mjesta izvršenja konkretne obveze. Dakle, točka (a) pokriva sve vrste ugovora, međutim njena primjena je iznimka, a ne pravilo budući da točka (b) ima vodeću ulogu u praktičnom smislu. Dakle, odredba točke (a) je opće i supsidijarno pravilo o međunarodnoj nadležnosti. U tom smislu ako predmetni ugovor ne potpada pod točku (b) zato što se ne može klasificirati kao ugovor o prodaji robe ili kao ugovor o pružanju usluga, primjenjuje se točka (a). Ako je pak riječ o jednom od ta dva ugovora, ali se mjesto izvršenja konkretne obveze nalazi izvan Europske unije, dolazi do primjene točke (c) a koja nas ponovno navodi na primjenu točke (a).

3.1. Ugovori na koje se primjenjuje točka (b)

3.1.1. Pojam „ugovora o kupoprodaji“

Pri određivanju što je ugovor o prodaji robe u smislu članka 7. stavka 1. točke (b) Uredbe Bruxelles I bis, treba uzeti u obzir tumačenje tog pojma prema Konvenciji UN-a o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe.²⁰ Prema članku 30. i 53. Konvencije²¹, ugovor o prodaji robe je ugovor kojim se prodavatelj obvezuje isporučiti robu, predati dokumente koji se odnose na robu i prenijeti vlasništvo na robu, a kupac se obvezuje isplatiti cijenu i preuzeti isporuku robe.

Kao što je već rečeno, Sud Europske unije autonomno tumači odredbe Uredbe Bruxelles I bis obzirom da nacionalna prava pojedinih država članica različito tumače što je ugovorni, a što izvan ugovorni odnos. Iz tog razloga se, kao i pojam „stvari povezanih s ugovorom“, pojmovi „ugovor o kupoprodaji“ i „ugovor o pružanju usluga“ iz članka 7. stavka 1. točke (b) Uredbe Bruxelles I bis tumače autonomno.

Predmet u kojemu je Sud Europske unije dao svoje tumačenje izraza „ugovor o prodaji robe“ je *Car Trim*.²² Činjenično stanje predmeta je sljedeće: Keysafety, sa sjedištem u Italiji, dobavljač je proizvođača talijanskih automobila za sustave zračnih jastuka. Od srpnja 2001.

²⁰ Babić Davor, op.cit. str.87.

²¹ Konvencija UN-a o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, 11.4.1980.

²² Presuda *Car Trim GmbH protiv Keysafety Systems Srl*, C-381/08, ECLI:EU:C:2010:90, 25.2.2010.

godine do prosinca 2003. godine, Keysafety je, u skladu sa pet ugovora o dobavljanju, kupovao od Car Trima dijelove koji se koriste u proizvodnji spomenutih sustava zračnih jastuka. Međutim, Keysafety je raskinuo ugovore, i taj je raskid stupio na snagu krajem 2003.godine. Uzimajući u obzir da su ti ugovori trebali biti na snazi sve do ljeta 2007. godine, Car Trim je tvrdio da su raskidi ugovora bili u suprotnosti s ugovorom, te je podnio zahtjev za naknadu štete pred regionalnim sudom u Njemačkoj. Taj sud je smatrao da nema nadležnost postupati u toj stvari na temelju toga što njemački sudovi nemaju međunarodnu nadležnost.²³ Viši regionalni sud odbacio je žalbu koju je, na odluku nižeg suda, uložio Car Trim. Viši regionalni sud je smatrao da je Car Trim bio obvezan proizvesti zračne jastuke određenog oblika, koristeći proizvode kupljene od ugovorenih dobavljača, uzimajući u obzir potrebe proizvodnog procesa, i sve to u skladu sa velikim brojem zahtjeva vezanih uz organizaciju rada, kontrolu kvalitete, pakiranje, brandiranje, dostavu i račune.²⁴ Na takvu odluku, Car Trim ponovno ulaže žalbu pred njemačkim nacionalnim sudom pravde. Taj sud je utvrdio kako uspjeh samog postupka ovisi o tome da li je regionalni sud bio u krivu kada je smatrao da nema međunarodnu nadležnost, i izrekao je kako je moguće da postoji nadležnost njemačkih sudova, za odlučivanje o zahtjevu za naknadu štete, samo ako se mjesto proizvodnje smatra kao mjesto izvršenja obveze u pitanju. Nadalje, njemački nacionalni sud pravde je smatrao da postoji nadležnost onog suda koji ima najbližu geografsku vezu sa mjestom izvršenja obveze. Uzimajući to u obzir, nužno je identificirati dominantne ugovorne obveze koje, u izostanku bilo koje druge odgovarajuće veze, moraju biti utvrđene s obzirom na ekonomski kriterij. Konačno, njemački nacionalni sud pravde je zaključio da se, čak i u slučaju kupoprodajnih ugovora koji uključuju prijevoz robe, mjesto izvršenja obveze odnosi na mjesto gdje je prema ugovoru kupac stekao ili trebao steći stvarnu moć raspolaganja nad dostavljenom robom.²⁵

U ovom predmetu, Sud Europske unije je, između ostalog utvrdio da se članak 5. stavak 1. točka (b) Uredbe Bruxelles I, danas članak 7. stavak 1. točka (b) Uredbe Bruxelles I bis, mora tumačiti u smislu da se „ugovorima o prodaji robe“ trebaju smatrati oni ugovori kojima je svrha dobavljanje robe, iako je kupac specificirao određene zahtjeve u skladu sa propisima, proizvodnjom i dostavom komponenata koje se moraju proizvesti, gdje kupac nije dobio materijale a dobavljač je odgovaran za kvalitetu robe i njezinu suglasnost s ugovorom.²⁶

²³ Presuda *Car trim*, ECLI:EU:C:2010:90, toč.17.

²⁴ Presuda *Car trim*, ECLI:EU:C:2010:90, toč. 19.

²⁵ Presuda *Car trim*, ECLI:EU:C:2010:90, toč. 21., 23., 24., 25.

²⁶ Presuda *Car Trim*, ECLI:EU:C:2010:90, toč. 43.

Ugovori o prodaji robe obuhvaćaju samo prodaju pokretnina, a to znači da se za ugovore o prodaji nekretnina nadležnost određuje prema točki (a) stavka 1. članka 7. Uredbe Bruxelles I bis. Točkom (b) nisu obuhvaćeni ni ugovori o prodaji vrijednosnih papira kao ni ugovori kojima se prenose, odnosno ustupaju neka prava, primjerice ugovor o cesiji. Odredba točke (b) ne primjenjuje se ni na zamjenu ili darovanje.²⁷

3.1.2. Pojam „ugovora o pružanju usluga“

Pojam „ugovor o pružanju usluga“ trebalo bi tumačiti u skladu s primarnim i sekundarnim izvorima europskog prava koji uređuju pružanje usluga.²⁸ U tom smislu, ovdje treba uzeti u obzir članak 57. Ugovora o funkcioniranju Europske unije²⁹ prema kojemu se uslugama, u smislu toga Ugovora, smatraju one usluge koje se uobičajeno obavljaju uz naknadu, u mjeri u kojoj nisu uređene odredbama koje se odnose na slobodu kretanja robe, kapitala i osoba. Nadalje, prema istome članku „usluge“ osobito uključuju: djelatnosti industrijske naravi, djelatnosti komercijalne naravi, obrtničke djelatnosti te djelatnosti slobodnih zanimanja.

U praksi Suda Europske unije, glede pojma „ugovora o pružanju usluga“, relevantan je predmet *Falco*.³⁰ Tužitelji u ovom predmetu su Falco Privatstiftung, zaklada sa sjedištem u Austriji, i gospodin Thomas Rabitsch, također sa prebivalištem u Austriji, a tužena je gospođa Gisela Weller-Lindhorst, s prebivalištem u Njemačkoj. Gospođi Giseli Weller-Lindhorst je dana licencija da u Austriji, Njemačkoj i Švedskoj nudi video snimke koncerta gospodina Thomasa Rabitscha. Međutim, tužena je, pored video snimki, nudila i audio snimke po jeftinijoj cijeni te se gospodin Thomas Rabitsch pobunio budući da je on dao dopuštenje za iskorištavanje samo video snimki. Došlo je do spora pred sudom u Beču te je bio postavljen dvostruki tužbeni zahtjev. Naime, tužitelji su tražili plaćanje tantijema, naknade za iskorištavanje prava intelektualnog vlasništva a koja se odnosi na prodaju video snimki, te je isticana povreda zbog prodaje audio zapisa.³¹

²⁷ Sikirić, Hrvoje, op.cit., str. 96.

²⁸ Babić, Davor, Međunarodna nadležnost prema mjestu ispunjenja ugovorne obveze u europskom i hrvatskom pravu, u: Tomljenović, Vesna/Čulinović Herc, Edita/Butorac Malnar, Vlatka (ur.), Republika Hrvatska na putu prema europskom pravosuđnom području: Rješavanje trgovačkih i potrošačkih sporova, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2009., str. 97.

²⁹ SL EU C 115, 9.5.2008.

³⁰ Presuda *Falco Privatstiftung i Thomas Rabitsch protiv Gisela Weller-Lindhorst*, C-533/07, ECLI:EU:C:2009:257, 23.4.2009.

³¹ Presuda *Falco*, ECLI:EU:C:2009:257, toč.12.

Između ostalog, postavljeno je pitanje je li ugovor o licenci ugovor o pružanju usluga. Sud Europske unije je, odlučujući u ovom predmetu definirao kako moraju biti zadovoljena dva kriterija da bi se neki ugovor mogao klasificirati kao ugovor o pružanju usluga. Prvo, strana koja pruža uslugu mora obavljati nekakvu radnju i drugo, zauzvrat mora primiti naknadu.³² Ugovorom o licenci nositelj prava, odnosno davatelj licencije, koji prima naknadu se suzdržava od protivljenja drugome, odnosno primatelju licencije, da iskorištava njegova prava. Dakle, davatelj licencije je pasivan, on ne izvodi nikakvu radnju. S druge strane, primatelj licencije izvodi radnju ali ne prima nikakvu naknadu, već obrnuto, on naknadu daje davatelju licencije. Slijedom navedenog možemo zaključiti da ugovor o licenci nije ugovor o pružanju usluga obzirom da nisu zadovoljena dva ključna kriterija.³³

Radi razgraničenja i boljeg razumijevanja pojmova „ugovor o prodaji robe“ i „ugovor o pružanju usluga“, analizirati će se predmet *Corman-Collins*.³⁴ Činjenično stanje predmeta je sljedeće: Corman-Collins SA, sa sjedištem u Belgiji i La Maison du Whisky SA, sa sjedištem u Francuskoj su desetak godina bili u poslovnom odnosu u okviru kojeg je Corman-Collins SA od La Maison du Whisky SA kupovao viskije koje je preuzimao u Francuskoj a preprodavao u Belgiji. Tijekom tog razdoblja Corman-Collins koristio je oznaku „Maison du Whiskey Belgique“ i internetsku stranicu www.whiskey.be čemu se La Maison du Whisky nije protivio. U prosincu 2010. godine La Maison du Whisky zabranio je Corman-Collinsu korištenje navedene oznake i zatvorio je internetsku stranicu, a u veljači 2011. godine obavijestio ga je da će isključivu distribuciju svojih proizvoda povjeriti drugom društvu od kojeg Corman-Collins nakon toga može naručivati. Corman-Collins je podnio tužbu protiv La Maison du Whisky kojom je tražio naknadu štete zbog raskida ugovora bez ostavljanja primjerenog otkaznog roka i plaćanje dodatne odštete. U glavnom postupku, stranke se nisu slagale glede kvalifikacije njihovog poslovnog odnosa. Corman-Collins je tvrdio da je riječ o ugovoru o distribuciji, dok je La Maison du Whisky tvrdio da se radi o kupoprodajnom ugovoru. Belgijski sud, pred kojim je postupak pokrenut, je utvrdio da se pravna veza između stranaka može kvalificirati kao ugovor o distribuciji budući da je tužitelj bio ovlašten na belgijskom području preprodavati proizvode kupljene od tuženika. Međutim, belgijski sud je postavio pitanje treba li ugovor o

³² Presuda *Falco*, ECLI:EU:C:2009:257, toč.29.

³³ Presuda *Falco*, ECLI:EU:C:2009:257, toč. 31.,44.

³⁴ Presuda *Corman-Collins SA protiv La Maison du Whisky SA*, C-9/12, ECLI:EU:C:2013:860, 19.12.2013.

distribuciji kvalificirati kao ugovor o prodaji robe ili kao ugovor o pružanju usluga ili se ne radi o nijednom od ta dva ugovora.³⁵

Da bi se mogao dati odgovor na to pitanje, prvo treba analizirati ugovor o distribuciji. Svrha ovog ugovora je prodaja nekog proizvoda na određenom tržištu. Proizvođač nekog proizvoda želi da se taj proizvod prodaje na određenom tržištu, ali ga ondje ne prodaje sam jer ne poznaje dobro određeno tržište te stoga traži lokalnu osobu koja, s druge strane, dobro poznaje konkretno tržište. Zbog toga sklapa ugovor o distribuciji kojim skida sa sebe rizik poslovanja koji postoji zbog nepoznavanja lokalnih okolnosti. Karakteristika ugovora o distribuciji je da proizvođač bira distributera koji će od njega naručiti i kupiti robu i prodati je svojim klijentima, a distributer se obvezuje kupiti određenu količinu robe. Također, ugovor o distribuciji ima oblik okvirnog ugovora u kojem se utvrđuju opća pravila koja će se u budućnosti primjenjivati na odnose između proizvođača i distributera glede njihovih obveza nabave i pripreme kasnijih ugovora o kupoprodaji. Sadržavati će elemente poput prava iskorištavanja žiga, odnos prema kupcima te će to morati urediti na način koji određeni proizvod zahtjeva.³⁶

Kod ugovora o kupoprodaji karakteristična obveza je predaja robe u vlasništvo. Ovdje se postavlja pitanje da li je kod ugovora o distribuciji karakteristična obveza predaja robe u vlasništvo. Sud Europske unije je na to pitanje dao negativan odgovor zato što je ugovor o distribuciji dugoročni ugovor kojemu svrha nije samo prodaja robe. Ugovor o distribuciji ima za predmet obvezu nabave i opskrbe u budućnosti i sadrži posebne ugovorne klauzule o distributerovoj distribuciji robe koju prodaje proizvođač. Dakle, ugovor o distribuciji se ne može kvalificirati kao ugovor o prodaji robe.³⁷

Nadalje, postavljeno je pitanje da li se onda ugovor o distribuciji može kvalificirati kao ugovor o pružanju usluga. Da bi se mogao dati odgovor, treba ispitati da li su kod ugovora o distribuciji zadovoljena dva kriterija definirana u predmetu *Falco*. Kao što je već rečeno, da bi se neki ugovor mogao kvalificirati kao ugovor o pružanju usluga, strana koja pruža uslugu mora obavljati određenu radnju i za tu radnju dobivati određenu naknadu. Kod ugovora o distribuciji, „radnja“ se sastoji u karakterističnoj obvezi distributera koji, osiguravajući distribuciju proizvođačevih proizvoda, ujedno ju i širi. Dakle, ovdje je radnja plasiranje proizvoda na tržište prema ugovoru, a to onda obuhvaća i analizu tržišta, prilagođavanje načina poslovanja tržišnim

³⁵ Presuda *Corman-Collins*, ECLI:EU:C:2013:860, toč.14.,15.

³⁶ Presuda *Corman-Collins*, ECLI:EU:C:2013:860, toč.27.,28.

³⁷ Presuda *Corman-Collins*, ECLI:EU:C:2013:860, toč.35.,36.

uvjetima i poduzimanje drugih marketinških koraka koji su potrebni.³⁸ Također je utvrđeno da se ne mora nužno raditi o „novčanoj naknadi“ koja se prima zauzvrat. Valja imati na umu da se ugovor o distribuciji temelji na proizvođačevom odabiru distributera. Takvim odabirom distributer stječe prednost na tržištu zato što će samo on imati pravo prodavati proizvođačeve proizvode na određenom području ili će to pravo uživati ograničen broj distributera. Osim toga, u ugovoru o distribuciji često je predviđena pomoć distributeru glede pristupa reklamnim materijalima, prijenosa *know-howa*, obuke ili olakšavanja otplate. Skup tih prednosti za distributera predstavlja gospodarsku vrijednost koja može biti bitan sastojak naknade. Dakle, naknada se u konkretnom slučaju sastoji u tome što je točno ta osoba određena kao distributer od strane proizvođača.³⁹ Stoga je Sud Europske unije zaključio da se ugovor o distribuciji može kvalificirati kao ugovor o pružanju usluga u smislu članka 5. stavka 1. točke (b) Uredbe Bruxelles I, odnosno danas članka 7. stavka 2. točke (b) Uredbe Bruxelles I bis.⁴⁰

3.2. Ugovori na koje se primjenjuje točka (a)

Ugovori koji potpadaju pod primjenu točke (a) su primjerice: obveze iz ugovora između članova udruženja, jamstva trećih osoba, pregovarački sporazumi, prodaja nekretnina, sporazumi o licenci, sporazumi o suradnji, sporazumi o zabrani natjecanja na određenim tržištima, sporazumi o suzdržavanju od uporabe određenih trgovačkih znakova, patenata ili drugih zaštićenih prava intelektualnog vlasništva, akreditivi, mjenice.⁴¹

Predmet Suda Europske unije koji se odnosio na obveze iz ugovora između članova udruženja je *Martin Peters*.⁴² Stranke u tom predmetu su Zuid Nederlandse Vereniging, udruženje sa registriranim sjedištem u Nizozemskoj i Martin Peters Bauunternehmung GmbH, poduzeće koje je član tog udruženja sa registriranim sjedištem u Njemačkoj. Spomenuto udruženje je od tuženog tražilo vraćanje određene svote novca temeljem internog pravila tog udruženja. To pravilo su usvojili organi udruženja i bilo je obvezujuće za njegove članove. Zuid Nederlandse Vereniging je tužilo Martin Peters Bauunternehmung GmbH pred nizozemskim sudom koji je odbacio prigovor tuženog da taj sud nije nadležan. Utvrdio je da postoji njegova nadležnost zbog toga što je spor proizašao iz ugovora i da se stoga primjenjuje članak 5. stavak 1.

³⁸ Presuda *Corman-Collins*, ECLI:EU:C:2013:860, toč.38.

³⁹ Presuda *Corman-Collins*, ECLI:EU:C:2013:860, toč.40.

⁴⁰ Presuda *Corman-Collins*, ECLI:EU:C:2013:860, toč.41.

⁴¹ Mankowski Peter, op.cit., 194-195

⁴² Presuda *Martin Peters Bauunternehmung GmbH protiv Zuid Nederlandse Vereniging*, C-34/82, ECLI:EU:C:1983:87, 22.3.1983.

Bruxelleske konvencije, danas članak 7. stavak 1. točka (a) Uredbe Bruxelles I bis.⁴³ Martin Peters Bauunternehmung GmbH se na takvu odluku žalio pred regionalnim žalbenim sudom koji je potvrdio nadležnost nižeg suda. Utvrdio je da obveza plaćanja svote novca, koju je potraživalo udruženje od tuženog, se treba smatrati ugovornom obvezom u smislu članka 5. stavka 1. Bruxelleske konvencije, danas članka 7. stavka 1. točke (a) Uredbe Bruxelles I bis.⁴⁴

Rješavajući u ovom predmetu Sud Europske unije je utvrdio da obveze koje se odnose na plaćanje određene svote novca, koje proizlaze iz odnosa koji postoji između udruženja i njegovih članova su „stvari povezane s ugovorom“ u smislu članka 5. stavka 1. Bruxelleske konvencije, danas članka 7. stavka 1. točke (a) Uredbe Bruxelles I bis. U tom smislu, nije od značenja da li obveza u pitanju nastaje zbog članstva u udruženju ili proizlazi iz jedne ili više odluka donesenih od strane organa tog udruženja.⁴⁵

⁴³ Presuda *Martin Peters*, ECLI:EU:C:1983:87, toč.3.

⁴⁴ Presuda *Martin Peters*, ECLI:EU:C:1983:87, toč.4.

⁴⁵ Presuda *Martin Peters*, ECLI:EU:C:1983:87, toč.15.,18.

4. KRITERIJI NADLEŽNOSTI

Kriterij za nadležnost prema članku 7. stavku 1. Uredbe Bruxelles I bis jest „mjesto izvršenja konkretne obveze“. To je pravilo uvedeno još Bruxelleskom konvencijom. Taj kriterij je prihvaćen zbog već spomenute bliske veze između mjesta ispunjenja ugovora i predmeta spora budući da će se u tom mjestu najčešće nalaziti većina dokaza i svjedoka.⁴⁶

Iz svakog ugovora najčešće nastaje više obveza za ugovorne strane. Nekad se sve obveze ispunjavaju u istom mjestu pa je onda to mjesto izvršenja konkretne obveze u smislu Uredbe. Pitanje koje se ovdje postavlja je koja će obveza biti relevantna za zasnivanje međunarodne nadležnosti ako iz ugovora proizlazi da je za stranke nastalo više obveza koje se, primjerice prema ugovoru, ispunjavaju u različitim mjestima. Ovo pitanje je Uredba različito uredila ovisno o vrsti ugovora, odnosno da li ugovor potpada pod primjenu točke (a) ili (b) stavka 1. članka 7. Uredbe Bruxelles I bis.⁴⁷ Dakle, u nastavku će biti riječi najprije o tome koja je to obveza relevantna za zasnivanje nadležnosti, a zatim i kako odrediti mjesto ispunjenja te obveze kada se primjenjuje točka (a). Potom će biti riječi o dodatno preciziranim kriterijima kod ugovora o kupoprodaji i pružanju usluga kada se primjenjuje točka (b).

4.1. Pojam „mjesto ispunjenja konkretne obveze“

Kada govorimo o obvezi prema čijem se mjestu ispunjenja određuje nadležnost relevantan je slučaj *A. De Bloos*.⁴⁸ U tom predmetu radilo se o tome da je sporazumom od 24. listopada 1959. godine, Bouyer SA, s registriranim sjedištem u Francuskoj, dao De Bloosu, s registriranim sjedištem u Belgiji, isključivo pravo distribucije njihovih proizvoda, pod žigom „Bouyer“, za Belgiju, Luxembourg i Demokratsku Republiku Kongo. De Bloos se žalio na jednostrani raskid ugovora u rujnu 1972. godine, bez obavještenja od strane Bouyera te je 9. travnja 1973. godine pokrenuo postupak protiv potonjeg pred belgijskim sudom tražeći odluku suda kojom bi se, u skladu s belgijskim pravom, sporazum proglasio ništavim na temelju Bouyerovog nesavjesnog

⁴⁶ Babić Davor, op.cit., str.90.

⁴⁷ Lovrić, Viktorija, Materijal za radionicu: Međunarodna sudska nadležnost: Neka pitanja međunarodne sudske nadležnosti za građanske i trgovačke stvari, Zagreb, 2007. str.17., dostupno na: https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CC8QFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.vtsrh.hr%2Fuploads%2FDokumenti%2FSavjetovanja%2Feuropsko_pravo-medunarodna_sudska_nadleznost.doc&ei=011sVbX5C4H3sAGRhICwCw&usg=AFQjCNEwQ1IJIdYnt8dQRC HCB6W4jkDgZw&sig2=0sHsr3fBXIHqX6j-vV7aw&bvm=bv.94455598,d.bGg

⁴⁸ Presuda *A. De Bloos, SPRL protiv Société en commandite per actionis Bouyer*, C-14/76, ECLI:EU:C:1976:134, 6.10.1976.

ponašanja kao i naknadu štete. Bouyer je, među ostalim, prigovorio da ne postoji teritorijalna nadležnost belgijskog suda pred kojim je postupak pokrenut.

Sud Europske unije je utvrdio da se nadležnost temeljem članka 5. stavka 1. Bruxelleske konvencije, danas članka 7. stavka 1. točke (a) Uredbe Bruxelles I bis, zasniva u mjestu ispunjenja one ugovorne obveze na čijem neispunjenju tužitelj temelji svoj tužbeni zahtjev, odnosno obveze koja je predmet spora.⁴⁹ Dakle, u ugovornim sporovima u kojima se primjenjuje točka (a), za određivanje nadležnosti je mjerodavno mjesto ispunjenja one tuženikove obveze na kojoj se temelji tužbeni zahtjev. Tom je presudom također utvrđeno da ako se određuje obveza koja se preuzima ugovorom, dakle ako se određuje primarna obveza ali se određuje i obveza koja nastaje zbog potpunog ili djelomičnog neizvršenja primarne obveze, odnosno i sekundarna obveza, tada je obveza u smislu članka 5. stavka 1. Uredbe Bruxelles I, danas članka 7. stavka 1. Uredbe Bruxelles I bis, primarna obveza i mjesto izvršenja te obveze mora biti na području suda pred kojim je tužitelj pokrenuo postupak.⁵⁰

U tom smislu, ako je primjerice podnesena tužba za isplatu ugovorene novčane svote, mjesto ispunjenja obveze je mjesto gdje se prema ugovoru treba ispuniti ova konkretna obveza koja je predmet spora. Nedostatak ovakvog rješenja je što često mjesto zasnivanja nadležnosti nije usmjereno na mjesto s kojim je predmet spora činjenično povezan.⁵¹

Nadalje, relevantan je i predmet *Leathertex*.⁵² U tom predmetu radilo se o tome da je Bodetex dugi niz godina bio komercijalni agent za Leathertex na belgijskom i nizozemskom tržištu temeljem dugotrajnog sporazuma. Za to je dobivao 5% provizije kao plaću. Nakon što je pitao Leathertexa da ne prestane s isplatom provizije tijekom 1987. godine koja mu se smatrala dugovanom, Bodetex je smatrao njihov sporazum raskinutim. Poduzeti su formalni koraci raskida i zatraženo je od Leathertexa plaćanje zaostalih iznosa provizije i kompenzacija zbog izostanka otkaznog roka. Prema presudi od 1. listopada 1991. godine, belgijski sud je utvrdio da postoje dvije odvojene obveze koje predstavljaju temelj za pokretanje postupka. Prva takva obveza jest obveza davanja otkaznog roka, a u slučaju njegovog izostanka potrebno je dati kompenzaciju koja bi se trebala izvršiti u Belgiji, dok bi se druga obveza, koja se odnosi na plaćanje provizije, trebala izvršiti u Italiji na temelju toga da se dugovi plaćaju tamo gdje dužnik ima prebivalište. S obzirom na navedeno, belgijski sud je utvrdio da ima nadležnost s obzirom

⁴⁹ Presuda *A. De Bloos*, ECLI:EU:C:1976:134, toč.13.

⁵⁰ Presuda *A. De Bloos*, ECLI:EU:C:1976:134, toč.16.

⁵¹ Lovrić, Viktorija, op.cit. str.18.

⁵² Presuda *Leathertex Divisone Sintetici SpA protiv Bodetex BVBA*, C-420/97, ECLI:EU:C:1999:483, 5.10.1999.

na obvezu plaćanja kompenzacije te je proglasio da ima nadležnost i nad cijelim postupkom s obzirom na vezu između obveze plaćanja kompenzacije i obveze plaćanja provizije. Naložio je Leathertexu da plati Bodetexu zaostale iznose provizije i kompenzaciju za otkazni rok.⁵³ Leathertex se na tu presudu žalio, međutim žalbeni sud je potvrdio postojanje nadležnosti belgijskog suda. Žalbeni sud je smatrao da dvije odvojene obveze, koje proizlaze iz sporazuma predstavljaju temelj za postupak i da se obveza plaćanja provizije ne može smatrati glavnom obvezom, već da su dvije spomenute obveze istog ranga, tako da ništa ne sprečava Bodetexa da pokrene postupak pred sudom mjesta izvršenja bilo koje od te dvije obveze. Stoga je presuđeno da je belgijski sud imao nadležnost za provođenje glavnog postupka kao sud mjesta gdje se obveza davanja otkaznog roka trebala izvršiti.⁵⁴ Leathertex se na takvu odluku žalio belgijskom kasacijskom sudu. Tvrdio je da je žalbeni sud pogrešno tumačio članak 5. stavak 1. Bruxelleske konvencije, danas članak 7. stavak 1. Uredbe Bruxelles I bis, u smislu da postoji nadležnost belgijskog suda glede obveze plaćanja provizije obzirom da je ta obveza trebala biti izvršena u Italiji.

Rješavajući u ovom predmetu, Sud Europske unije je utvrdio da ako tužitelj tvrdi da je došlo do povrede više obveza koje su iste snage, tada je sud nadležan odlučivati samo o povredi obveze čije je mjesto izvršenja na području države članice suda, ne i za povredu onih čije je mjesto izvršenja u drugoj državi članici. Međutim, bitno je reći da tada tužitelj ima na raspolaganju opću nadležnost, odnosno ako želi tužiti za povredu svih obveza jednom tužbom tada to može učiniti pred sudom države članice u kojoj tuženik ima prebivalište.⁵⁵

Kada govorimo o lociranju mjestu ispunjenja obveze, relevantan je slučaj *Industrie Tessili Italiana Como protiv Dunlop AG*.⁵⁶ Bitno je za naglasiti da je riječ o predmetu koji se pred Europskim sudom pojavio prije donošenja Uredbe Bruxelles I, dakle prije nego što su usvojena posebna pravila o nadležnosti u stvarima iz ugovora o prodaji robe i ugovora o pružanju usluga i također treba imati na umu da se prvenstveno u samom ugovoru određuje mjesto ispunjenja obveze. Činjenično stanje slučaja je sljedeće: Industrie Tessili Italiana Como trgovačko je društvo sa sjedištem u Italiji, a Dunlop AG je trgovačko društvo sa sjedištem u Njemačkoj. Oni su pregovarali, razmijenili uzorke robe i bila je poslana narudžba od njemačkog talijanskom trgovačkom društvu da naručuju njihova skijaška odijela. Na narudžbi su bili i opći uvjeti

⁵³ Presuda *Leathertex*, ECLI:EU:C:1999:483, toč.11.

⁵⁴ Presuda *Leathertex*, ECLI:EU:C:1999:483, toč.12.

⁵⁵ Presuda *Leathertex*, ECLI:EU:C:1999:483, toč.40.,41.

⁵⁶ Presuda *Industrie Tessili Italiana Como protiv Dunlop AG*, C-12/76, ECLI:EU:C:1976:133, 6.10.1976.

poslovanja njemačkog društva prema kojima je u slučaju spora nadležan sud sjedišta Dunlopa AG, dakle njemački sud. Talijansko društvo je isporučilo robu a na poledini računa su bili njihovi opći uvjeti poslovanja temeljem kojih je nadležan sud sjedišta Industrie Tessili Italiana Como. Društvo Dunlop AG je smatralo da isporučena roba ima manu te su podnijeli tužbu pred njemačkim sudom. Najprije se postavilo pitanje je li njemački sud nadležan. Utvrđeno je da stranke nisu postigle suglasnost glede nadležnosti neovisno o njihovim općim uvjetima poslovanja.⁵⁷

Važno pitanje koje je postavljeno bilo je da li se može zasnovati nadležnost prema kriteriju posebne nadležnosti temeljem članka 5. stavka 1. Bruxelleske konvencije, danas članka 7. stavka 1. Uredbe Bruxelles I bis. Europski sud je utvrdio kako u ovom slučaju postoji ugovor te da to nije sporno za primjenu relevantnog članka. Nadalje, kriterij za zasnivanje nadležnosti jest, kao što je već rečeno, mjesto ispunjenja obveze što u ovom slučaju stranke nisu ugovorile. Budući da nacionalna prava država članica sadrže različita rješenja, Sud Europske unije je zauzeo stav da se mjesto izvršenja obveze određuje prema pravu koje je mjerodavno za obvezu na kojoj tužitelj temelji svoj zahtjev. To mjerodavno pravo se određuje po pravilima međunarodnog privatnog prava države suda.⁵⁸

Međutim, bitan nedostatak rješenja iz članka 5. stavka 1. Bruxelleske konvencije glede mjesta ispunjenja obveze, je u tome što sudovi država članica nisu mogli odlučiti o nadležnosti temeljem te odredbe bez upuštanja u meritum. Da bi se primijenio relevantni članak, sud je najprije trebao primjenom pravila međunarodnog privatnog prava odrediti koje je materijalno pravo mjerodavno za predmetni ugovor da bi potom primjenom tog materijalnog prava utvrdio gdje se nalazi mjesto ispunjenja obveze o kojoj je riječ.⁵⁹ Zbog toga su za ugovore o prodaji robe i za ugovore o pružanju usluga Uredbom Bruxelles I usvojene iznimke u članku 5. stavku 1. točki (b), koje su sada regulirane člankom 7. stavkom 1. točkom (b) Uredbe Bruxelles I bis. Ako nije riječ o tim vrstama ugovora, doktrina Tessili glede utvrđivanja mjesta ispunjenja obveze ostaje primjenjiva.

4.2. Pojmovi „mjesto isporuke robe“ i „mjesto pružanja usluga“

⁵⁷ Presuda *Tessili*, ECLI:EU:C:1976:133, toč.4.

⁵⁸ Presuda *Tessili*, ECLI:EU:C:1976:133, toč.13.

⁵⁹ Babić, Davor, op.cit., str. 100.

Dakle, za razliku od onih ugovornih sporova na koje se primjenjuje članak 7. stavak 1. točka (a) Uredbe Bruxelles I bis, kada je za nadležnost mjerodavno mjesto ispunjenja one tuženikove obveze na kojoj tužitelj temelji svoj tužbeni zahtjev, kod sporova koji proizlaze iz ugovora o prodaji robe i ugovora o pružanju usluga, na koje se primjenjuje članak 7. stavak 1. točka (b) Uredbe Bruxelles I bis, mjesto ispunjenja ugovorne obveze o kojoj je riječ je unaprijed definirano kao mjesto isporuke robe, odnosno mjesto pružanja usluge. Takvim uređenjem je prihvaćeno pravilo o nadležnosti suda mjesta ispunjenja karakteristične obveze, a nezavisno o tome na kojoj se obvezi zasniva tužbeni zahtjev.⁶⁰

Sama odredba članka 7. stavka 1. točke (b) Uredbe Bruxelles I bis glasi: za potrebe ove uredbe, te ako nije drukčije dogovoreno, mjesto izvršenja konkretne obveze je: u slučaju prodaje robe, mjesto u državi članici u kojoj je roba dostavljena ili trebala biti dostavljena sukladno ugovoru; u slučaju pružanja usluga, mjesto u državi članici u kojoj su usluge pružene ili trebale biti pružene sukladno ugovoru.⁶¹ Međutim treba imati na umu da se na ugovor o prodaji robe neće primijeniti članak 7. stavak 1. točka (b) Uredbe ako je roba dostavljena ili trebala biti dostavljena u trećoj državi. U takvoj situaciji će prema točki (c) doći do primjene točke (a) stavka 1. članka 7. Uredbe.⁶²

Uređenje nadležnosti prema mjestu isporuke robe, odnosno prema mjestu pružanja usluge ima svoje prednosti ali i nedostatke. Nekoliko činjenica govori o prednosti ovakvog uređenja posebne nadležnosti. Prvo, u većini slučajeva će sud mjesta ispunjenja karakteristične obveze imati blisku vezu s predmetom spora budući da se može pretpostaviti kako će se u mjestu gdje je roba dostavljena, odnosno gdje su usluge pružene nalaziti većina dokaza kao i svjedoka. Drugim riječima, ova odredba omogućuje zasnivanje nadležnosti u mjestu koje je činjenično povezano s predmetom spora, što i jest glavna svrha same Uredbe prilikom uređenja nadležnosti. Druga pozitivna karakteristika ovakvog uređenja jest u tome što je obveza koja je mjerodavna za određivanje nadležnosti unaprijed definirana bez obzira na sadržaj tužbenog zahtjeva. Iz toga slijedi da je time osiguran veći stupanj predvidljivosti prilikom zasnivanja nadležnosti, a stranke mogu, već pri sklapanju ugovora, znati koji će sud biti nadležan za sporove koji proizađu iz nekog ugovora.⁶³

⁶⁰ Ibid, str.95.

⁶¹ Čl. 7. Uredbe Bruxelles I bis

⁶² Fawcett, James, Carruthers, Janeen, op.cit., str. 243.

⁶³ Babić Davor, op.cit. str.96.

S druge strane, postoji i nedostatak rješenja sadržanog u odredbi članka 7. stavka 1. točki (b) Uredbe Bruxelles I bis. On se sastoji u tome što se na taj način favorizira ona stranka u postupku u čijem se prebivalištu nalazi mjesto ispunjenja karakteristične obveze. Stranka koja ima prebivalište u mjestu ispunjenja karakteristične obveze može podnijeti tužbu pred sudom svoga prebivališta. Suprotno tome, protivna stranka ne može računati na to da će ona moći podnijeti tužbu pred sudom svoga prebivališta. Na taj način dolazi do narušavanja ravnoteže procesnih interesa stranka. Koja stranka će moći tužiti samo pred stranim sudom, a koja će to moći pred domaćim sudom, ovisi samo o tome gdje se nalazi mjesto ispunjenja karakteristične obveze.⁶⁴

Ovdje se postavlja pitanje na koji način treba tumačiti izraze „mjesto gdje je roba dostavljena ili trebala biti dostavljena“ te „mjesto gdje su usluge pružene ili trebale biti pružene“ kao kriterije nadležnosti propisane točkom (b). Za odgovor na to pitanje ponovno je relevantna praksa Suda Europske unije budući da su i ovim izrazima dana autonomna tumačenja.

Tumačenje izraza „mjesto gdje je roba dostavljena ili trebala biti dostavljena“ je dano u već ranije razmatranom predmetu *Car Trim*. U tom predmetu Sud Europske unije je utvrdio da se članak 5. stavak 1. točka (b) Uredbe Bruxelles I, danas članak 7. stavak 1. točka (b) Uredbe Bruxelles I bis, mora tumačiti na način da u slučaju kupoprodaje koja uključuje i isporuku robe, mjesto gdje je prodana roba dostavljena ili trebala biti dostavljena se određuje temeljem odredbi sadržanih u samom ugovoru. U slučaju da se mjesto isporuke ne može odrediti na taj način, bez upućivanja na materijalno pravo primjenjivo na ugovor, to mjesto je mjesto gdje je došlo do fizičkog prijenosa robe a temeljem kojeg je kupac stekao ili je trebao steći stvarnu moć raspolaganja robom u konačnom odredištu kupoprodajnog posla.⁶⁵

Kada se govori o konačnom odredištu, treba imati na umu da, u slučaju kada je angažiran prijevoznik od strane prodavatelja, to nije mjesto gdje je roba predana prijevozniku. S druge strane, ako je prijevoznika angažirao kupac, stvarna moć raspolaganja robom prelazi na kupca u trenutku kada je roba predana prijevozniku angažiranog od strane kupca.⁶⁶

Međutim, postavlja se i pitanje što ako se roba treba isporučiti u više različitih država. Postoji nekoliko mogućih rješenja. Kao prvo, svako mjesto isporuke smatra se mjestom izvršenja obveze za cijeli ugovor. Kao drugo, konkretno mjesto isporuke se smatra mjestom izvršenja obveze izvršene samo u toj državi. Kao treće, može se utvrditi koje je od svih mjesta isporuke

⁶⁴ Loc.cit.

⁶⁵ Presuda *Car Trim*, ECLI:EU:C:2010:90, toč.62.

⁶⁶ Makowski Peter, op.cit. str.171.,172.

dominantno tako da se to mjesto smatra mjestom izvršenja obveze. Kao četvrto, mjesto izvršenja obveze se u takvom slučaju uopće ne može utvrditi, pa se niti ne primjenjuje članak 7. stavak 1. točka (b) Uredbe Bruxelles I bis. Kao peto, budući da se ne primjenjuje točka (b) stavka 1. članka 7. Uredbe, prema točki (c) dolazi do primjene točke (a) Uredbe. Kao šesto, treba se razviti pomoćni kriterij koji će se uzeti u obzir kao primjerice sjedište stranaka.⁶⁷

Razmatrajući moguća rješenja, može se uočiti da prvo od njih previše favorizira tužitelja i povećava se rizik donošenja nepomirljivih odluka. S druge strane, četvrto rješenje predstavlja drugu krajnost budući da pretjerano favorizira tuženika lišavajući tužitelja pogodnosti koju nosi posebna nadležnost. Problem koji se javlja kod drugog rješenja jest što on pretpostavlja „cijepanje“ ugovora.

Rješenje koje je prihvatio Sud Europske unije je ono prema kojem se treba utvrditi dominantno mjesto isporuke. Svoje stajalište je izrazio u predmetu *Color Drack*.⁶⁸ Stranke u ovom predmetu su Color Drack GmbH, sa sjedištem u Austriji, i Lexx International Vertriebs GmbH, sa sjedištem u Njemačkoj. Lexx International Vertriebs GmbH je temeljem ugovora o prodaji robe trebao isporučiti robu na više različitih mjesta u Austriji. Color Drack je tužio Lexx International Vertriebs pred austrijskim sudom koji je prihvatio nadležnost temeljem članka 5. stavka 1. točke (b) Uredbe Bruxelles I, danas članka 7. stavka 1. točke (b) Uredbe Bruxelles I bis.⁶⁹ Lexx International Vertriebs se na takvu odluku žalio, te je žalbeni sud ukinuo presudu austrijskog nižeg suda smatrajući da ne postoji njegova nadležnost. Taj je sud utvrdio da se samo jedno konkretno mjesto, kako to inače propisuje članak 5. stavak 1. točka (b) Uredbe Bruxelles I, danas članak 7. stavak 1. točka (b) Uredbe Bruxelles I bis, za zahtjeve koji proizlaze iz ugovora o prodaji robe, ne može odrediti u slučaju kada postoji nekoliko mjesta isporuke.⁷⁰ Na takvu odluku žalio se Color Drack.

Odlučujući u ovom predmetu, Sud Europske unije je utvrdio da u slučaju ako se roba treba isporučiti u više mjesta unutar jedne države članice, sud nadležan u smislu članka 5. stavka 1. točke (b) Uredbe Bruxelles I, danas članka 7. stavka 1. točke (b) Uredbe Bruxelles I bis, je sud na čijem se području nalazi glavno mjesto isporuke koje se određuje na temelju ekonomskih

⁶⁷ Ibid, str.176.

⁶⁸ Presuda *Color Drack GmbH protiv Lexx International Vertriebs GmbH*, C-386/05, ECLI:EU:C:2007:262, 3.5.2007.

⁶⁹ Presuda *Color Drack*, ECLI:EU:C:2007:262, toč.10.

⁷⁰ Presuda *Color Drack*, ECLI:EU:C:2007:262, toč.11.

pokazatelja. Ako nije moguće odrediti glavno mjesto isporuke, tužitelj može birati, odnosno može tužiti pred bilo kojim sudom mjesta gdje je roba isporučena.⁷¹

Također treba imati na umu da je nadležnost dodijeljena onom mjestu gdje je roba dostavljena ili trebala biti dostavljena. Izraz „trebala biti dostavljena“ je relevantan u situacijama kada roba nije dostavljena ili je dostavljena u pogrešnom mjestu. Primjerice, ako je roba dostavljena u Engleskoj a prema ugovoru je trebala biti dostavljena u Francuskoj, prema članku 7. stavku 1. točki (b) mjesto izvršenja konkretne obveze biti će u Francuskoj, a ne u Engleskoj.⁷²

S druge strane, usluga je pružena tamo gdje pružatelj usluge izvodi određene aktivnosti i gdje primatelj usluge za to dobiva određene rezultate.⁷³ Ono što je ovdje sporno jest što ako se usluga treba pružiti u više različitih država. Ovdje je također moguće šest različitih rješenja. Kao prvo, svako mjesto izvršenja obveze predstavlja temelj za nadležnost za cijeli ugovor; drugo, svako mjesto izvršenja obveze predstavlja temelj za nadležnost ali samo za onu obvezu izvršenu u konkretnoj državi; treće, u takvoj situaciji ne uzima se u obzir mjesto izvršenja obveze prema članku 7. stavku 1. točki (b) Uredbe Bruxelles I bis; četvrto, budući da se ne primjenjuje točka (b), stavka 1. članka 7. Uredbe, prema točki (c) dolazi do primjene točke (a) Uredbe; peto, treba razviti pomoćni kriterij koji treba uzeti u obzir, kao što je primjerice sjedište pružatelja usluge; šesto, treba uzeti u obzir mjesto pružanja glavne usluge.⁷⁴

Upravo to posljednje rješenje zagovara Sud Europske unije u predmetu *Wood Floor*.⁷⁵ U tom predmetu, *Wood Floor*, sa sjedištem u Austriji, tužio je *Silva Trade*, sa sjedištem u Luxembourgu, pred austrijskim sudom tražeći naknadu za raskid ugovora o komercijalnoj agenciji. Pritom se *Wood Floor*, glede nadležnosti, oslonio na članak 5. stavak 1. točku (b) Uredbe Bruxelles I, danas članak 7. stavak 1. točku (b) Uredbe Bruxelles I bis, te je tvrdio da je posao vodio isključivo sa svog sjedišta u Austriji. *Silva Trade* je prigovorio nadležnosti austrijskog suda tvrdeći da se više od tri četvrtine *Wood Floor*ovog prometa ostvaruje u drugim zemljama, a ne u Austriji. Također, *Silva Trade* je tvrdio da ako se mjesto izvršenja konkretne obveze ne može odrediti, zato što ta obveza nije zemljopisno ograničena, tada se članak 5. stavak 1. Uredbe Bruxelles I, danas članak 7. stavak 1. Uredbe Bruxelles I bis, ne primjenjuje već se nadležnost određuje temeljem članka 2., danas članka 4. Uredbe. Međutim, potvrđena je

⁷¹ Presuda *Color Drack*, ECLI:EU:C:2007:262, toč. 40.,42.

⁷² Fawcett, James, Carruthers, Janeen, op.cit., str.242,

⁷³ Mankowski Peter, op.cit. str.175.

⁷⁴ Ibid, str.181.

⁷⁵ Presuda *Wood Floor Solutionis Andreas Domberger GmbH protiv Silva Trade SA*, C-19/09, ECLI:EU:C:2010:137, 11.3.2010.

nadležnost austrijskog suda te je utvrđeno da ugovori o komercijalnoj agenciji potpadaju pod „ugovore o pružanju usluga“ u smislu odredbe članka 5. stavka 1. točke (b) Uredbe Bruxelles I, danas članka 7. stavka 1. točke (b) Uredbe Bruxelles I bis, a u slučaju da su usluge pružene u više zemalja, prema austrijskom *case lawu*, mjesto pružanja usluga je mjesto gdje se nalazi sjedište poslovanja pružatelja usluge.⁷⁶ Silva Trade se na takvu odluku žalio i tvrdio je da se relevantna austrijska sudska praksa odnosi samo na slučaj kada se različita mjesta pružanja usluge nalaze u jednoj državi članici. Tvrdio je da ako se različita mjesta pružanja usluge nalaze u nekoliko država članica, svaki sud pojedine države članice je nadležan samo za onu obvezu koja se mora izvršiti na području njegove jurisdikcije, a tužitelj koji želi tužiti za sve obveze pred jednim sudom, kao u ovom slučaju, može to učiniti samo temeljem članka 2. Uredbe Bruxelles I, danas članka 4. Uredbe Bruxelles I bis, a temeljem tog članka austrijski sud, u ovom slučaju, nije nadležan. Međutim, austrijski viši sud je utvrdio da se tumačenje koje je Sud Europske unije zauzeo u predmetu *Color Drack* primjenjuje i kada se različita mjesta gdje su usluge pružene nalaze u nekoliko država članica, te da se mjesto izvršenja obveze treba odrediti na temelju mjesta gdje se pružala glavna obveza ili na temelju sjedišta poslovanja pružatelja usluge.⁷⁷

Rješavajući u ovom predmetu, Sud Europske unije je utvrdio da u slučaju kada se usluga treba pružiti u više različitih država članica, sud nadležan po članku 5. stavku 1. točki (b) Uredbe Bruxelles I, danas članku 7. stavku 1. točki (b) Uredbe Bruxelles I bis, je sud mjesta u kojem se, prema ugovoru, treba pružiti glavna usluga. Ako se to mjesto ne može odrediti na temelju ugovora, onda je to mjesto u kojemu je pružatelj usluge najviše djelovao u izvršenju ugovora. Ako se to mjesto ne može odrediti ni iz stvarnih činjenica, onda se to mjesto treba odrediti na drugi način koji uzima u obzir predvidljivost i postojanje veze s tim mjestom, pa se onda može smatrati da je to mjesto u kojem pružatelj usluge ima prebivalište.⁷⁸

Dakle, ako se radi o sporovima koji proizlaze iz ugovora o prodaji robe ili ugovora o pružanju usluga, za zasnivanje međunarodne nadležnosti nije odlučno o kojoj se obvezi vodi spor, nego koja je obveza karakteristična za konkretni ugovor. U tom smislu, kod ugovora o prodaji robe karakteristična obveza je isporuka robe, dok je kod ugovora o pružanju usluga karakteristična obveza pružanje usluge. Nadležnošću suda mjesta gdje se ispunjava karakteristična obveza izbjegava se mogućnost raspršivanja nadležnosti u korist sudova raznih zemalja članica ovisno

⁷⁶ Presuda *Wood Floor*, ECLI:EU:C:2010:137, toč.13.

⁷⁷ Presuda *Wood Floor*, ECLI:EU:C:2010:137, toč.15.

⁷⁸ Presuda *Wood Floor*, ECLI:EU:C:2010:137, toč.33.,36.,40.,42.

o svakoj pojedinačnoj obvezi o kojoj je riječ te se osigurava pravna sigurnost budući da ovakvo uređenje nadležnosti čini predvidivim pred kojim će se sudom raspravljati eventualni spor iz ugovora.⁷⁹

Međutim, valja imati na umu kako se odredba točke (b) stavka 1. članka 7. Uredbe Bruxelles I bis primjenjuje ako se stranke nisu drukčije sporazumjele zato što one mogu odstupiti od primjene ove odredbe na način da se sporazumiju o tome gdje se nalazi mjesto ispunjenja obveze o kojoj je riječ. Takve sporazume kojima se odstupa od definicije mjesta ispunjenja obveze treba razlikovati od sporazuma o mjestu isporuke robe ili pružanja usluga a kojima se zapravo određuje nadležnost. Za razliku od toga, ovdje se radi sporazumima kojima se zapravo odstupa od pravila o nadležnosti prema ugovorenom mjestu isporuke robe, odnosno pružanja usluga.⁸⁰ Radi lakšeg razumijevanja to se može objasniti na konkretnom primjeru. Tako su, primjerice, u ugovoru o prodaji robe hrvatski prodavatelj i slovenski kupac ugovorili da se roba treba dostaviti u Zagrebu. Međutim, u ugovoru je sadržana i odredba prema kojoj je mjesto ispunjenja svih ugovornih obveza Ljubljana. Takvom ugovornom odredbom stranke su izričito odstupile od pravila prema kojem se mjestom izvršenja konkretne obveze smatra mjesto dostave robe u smislu članka 7. stavka 1. točke (b) Uredbe Bruxelles I bis. Dakle, na temelju članka 7. stavka 1. Uredbe, nadležan bi bio sud u Ljubljani jer bi se smatralo da su stranke svojim sporazumom odstupile od nadležnosti prema mjestu gdje je roba dostavljena.

Dakle, ako su se stranke sporazumjele o mjestu ispunjenja obveze, nadležan će biti sud na čijem se području nalazi to mjesto. Sud Europske unije je to utvrdio u predmetu *Zelger*,⁸¹ u kojem je također objašnjena razlika između sporazuma o mjestu izvršenja obveze i sporazuma o nadležnosti. Činjenično stanje predmeta je sljedeće: Siegfried Zelger, trgovac sa sjedištem u Njemačkoj, i Sebastiano Salinitri, trgovac sa sjedištem u Italiji, sklopili su ugovor o zajmu kojeg je njemačka strana, odnosno gospodin Zelger, dala talijanskoj strani, odnosno gospodinu Salinitriju. Budući da gospodin Salinitri nije ispunio svoju obvezu povrata zajma, gospodin Zelger ga je tužio pred njemačkim sudom, tvrdeći da su oni sklopili usmeni sporazum prema kojemu će mjesto gdje treba izvršiti obvezu povrata zajma biti u Njemačkoj. Tužitelj se, dakle, glede nadležnosti pozivao na tadašnji članak 5. stavak 1. Bruxelleske konvencije, današnji članak 7. stavak 1. točka (a) Uredbe Bruxelles I bis. Pitanje koje je postavio njemački sud je da li se na njihov sporazum primjenjuje članak 5. stavak 1. Bruxelleske konvencije, danas članak

⁷⁹ Lovrić, Viktorija, op.cit. str. 17.

⁸⁰ Babić Davor, op.cit., str. 105.

⁸¹ Presuda Siegfried Zelger protiv Sebastiano Salinitri, C-56/79, ECLI:EU:C:1980:15, 17.1.1980.

7. stavak. 1. točka (a) Uredbe Bruxelles I bis, što bi značilo da se radi o sporazumu o mjestu izvršenja obveze, ili se pak primjenjuje članak 17. Bruxelleske konvencije, danas članak 25. Uredbe Bruxelles I bis, što bi onda značilo da se radi o sporazumu o nadležnosti.⁸²

Odlučujući u ovom predmetu Sud Europske unije je utvrdio da članak 5. stavak 1. Bruxelleske konvencije, danas članak 7. stavak 1. točka (a) Uredbe Bruxelles I bis, nadopunjava opću međunarodnu nadležnost te se takav kriterij za nadležnost opravdava time što postoji bliska veza između suda i predmeta spora. Za razliku od toga, članak 17. Bruxelleske konvencije, danas članak 25. Uredbe Bruxelles I bis, predviđa isključivu nadležnost suda o čijoj su se nadležnosti stranke sporazumjele. Sporazum o nadležnosti će prevladati pravila o općoj i posebnoj međunarodnoj nadležnosti te se za sklapanje takvog sporazuma ne traži postojanje bliske veze između suda i predmeta spora.⁸³ Dakle, odgovor na postavljeno pitanje treba glasiti da ako su se stranke, u formi koja je valjana prema nacionalnom pravu koje se primjenjuje na ugovor, sporazumjele o mjestu izvršenja ugovorne obveze, nadležan je sud tog mjesta i to na temelju članka 5. stavka 1. Bruxelleske konvencije, danas članka 7. stavka 1. točke (a) Uredbe Bruxelles I bis, neovisno o tome jesu li ispunjeni formalni uvjeti za valjanost sporazuma o nadležnosti propisani člankom 17. Bruxelleske konvencije, danas člankom 25. Uredbe Bruxelles I bis.⁸⁴

⁸² Presuda *Zelger*, , ECLI:EU:C:1980:15, toč.1.

⁸³ Presuda *Zelger*, , ECLI:EU:C:1980:15, toč.3., 4.

⁸⁴ Presuda *Zelger*, , ECLI:EU:C:1980:15, toč.6.

5. ZAKLJUČAK

Postojanje posebne međunarodne nadležnosti se opravdava time što postoji uska veza između spora i suda koji treba odlučiti o tom sporu. Osim toga, u slučaju njezinog nepostojanja, došlo bi do narušavanja ravnoteže između procesnih interesa stranaka, budući da bi postojanjem samo opće međunarodne nadležnosti, tužitelj bio zakinut. Dakle, tuženik bi mogao računati na to da će se svi eventualni postupci protiv njega morati pokrenuti pred sudom njegovog prebivališta, a što nesumnjivo pogoduje samo tuženiku. S druge strane, ovakvim uređenjem posebne međunarodne nadležnosti uspostavljen je ravnopravni odnos između stranaka budući da posebna nadležnost ne derogira opću, već se tužitelju ostavlja mogućnost izbora da tuži temeljem članka 4. ili članka 7. Uredbe Bruxelles I bis.

Međutim, iako je postojanje takve nadležnosti poželjno zbog prethodno navedenih razloga, nekoliko elemenata još uvijek je ostalo nejasno te predstavlja problem prilikom tumačenja odredbi Uredbe. Prvo, sama odredba točke (b) stavka 1. članka 7. Uredbe Bruxelles I bis, propisuje da se mjestom izvršenja obveze smatra mjesto u državi članici u kojoj je roba dostavljena ili trebala biti dostavljena sukladno ugovoru, odnosno u kojoj su usluge pružene ili trebale biti pružene sukladno ugovoru. Pitanje koje se ovdje postavlja je što ako mjesto isporuke robe, odnosno pružanja usluge nije određeno ugovorom. Ako bismo doslovno tumačili odredbu točke (b), u takvim slučajevima se ona ne bi ni primijenila, već bi temeljem točke (c) došlo do primjene točke (a). S druge strane, mogla bi se primijeniti materijalna pravila, međutim Sud Europske unije je u predmetu *Car Trim* prilikom tumačenja pojma „mjesto gdje je roba dostavljena ili trebala biti dostavljena“, jasno istaknuo da se on tumači bez upućivanja na materijalno pravo primjenjivo na ugovor, te je kao rješenje problema usvojio autonomno tumačenje navedenog pojma. Iz toga možemo uočiti da u slučaju nailaska na odredbu koja je teorijski nejasna, presudnu važnost imaju stajališta koja zauzme Sud Europske unije.

Nadalje, postavlja se pitanje zbog čega je strankama dana mogućnost da odstupe od definicije mjesta ispunjenja konkretne obveze s obzirom da stranke ionako mogu sporazumno odrediti nadležnost izabranog suda na temelju članka 25. Uredbe Bruxelles I bis, kada govorimo o sporazumu o nadležnosti. S razlogom je posebna nadležnost ustanovljena upravo u mjestu gdje je roba dostavljena, odnosno gdje su usluge pružene, a to je zbog već spomenute bliske veze. Dopuštanjem sporazuma kojima se odstupa od definicije mjesta izvršenja obveze, strankama se omogućava da sklope takav sporazum sa jedinom svrhom da omoguće nadležnost nekog suda.

Konačno, iako uređenje posebne nadležnosti ima za svrhu uravnotežiti procesne interese stranaka, može doći do sasvim suprotnog učinka. Ako je primjerice u ugovoru o prodaji robe kao mjesto dostave robe ugovoreno mjesto prebivališta prodavatelja, prodavatelj kao tužitelj može biti siguran da će protiv kupca kao tuženika moći podnijeti tužbu pred sudom svog prebivališta, a taj sud obično neće imati blisku vezu s predmetom spora jer će se roba za vrijeme spora najčešće nalaziti u mjestu isporuke te robe, odnosno u prebivalištu kupca. Još gora situacija je ako stranke ugovore kao mjesto isporuke, mjesto u trećoj državi članici u kojoj nema prebivalište ni prodavatelj ni kupac. To može dovesti do nadležnosti suda koji pak nema nikakvu vezu s predmetom spora. Dakle, u takvim će slučajevima nadležnost ovisiti isključivo o sporazumu stranaka, a ne o tome koji sud ima blisku vezu s predmetom spora.

Imajući u vidu ove probleme, nužno je ishodište određenih rješenja. Pitanje je da li će se ona pojaviti u obliku preinake same Uredbe ili na drugi način. Za očekivati je, međutim, da će vodeću ulogu imati presude i tumačenja Suda Europske unije.

POPIS KRATICA

br.	broj
čl.	članak
ibid.	<i>ibidem</i>
loc.cit.	<i>locus citatum</i>
op.cit.	<i>opus citatum</i>
SL EU	Službeni list Europske unije
str.	stranica
tj.	to jest
toč.	točka
UN	Ujedinjeni narodi
ur.	urednik

POPIS LITERATURE

Knjige:

Collins, Lawrence (ur.), Dicey, Morris and Collins on the Conflict of Laws, fourteenth edition, vol.1., Sweet & Maxwell, London, 2006.

Fawcett, James, Carruthers, Janeen, Cheshire, North & Fawcett: Private International Law, fourteenth edition, Oxford University Press, 2008.

Magnus, Ulrich/Mankowski, Peter (ur.), European Commentaries on Private International Law: Brussels I Regulation, Munich, Sellier european law publishers, 2012.

Članci:

Babić, Davor, Međunarodna nadležnost prema mjestu ispunjenja ugovorne obveze u europskom i hrvatskom pravu, u: Tomljenović, Vesna/Čulinović Herc, Edita/Butorac Malnar, Vlatka (ur.), Republika Hrvatska na putu prema europskom pravosuđnom području: Rješavanje trgovačkih i potrošačkih sporova, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2009.

Sikirić, Hrvoje, Određivanje međunarodne nadležnosti Uredbe Vijeća (EZ) br.44/2001 od 22. prosinca 2000. o sudskoj nadležnosti i priznanju i ovrsi odluka u građanskim i trgovačkim predmetima i hrvatski Zakon o međunarodnom privatnom pravu – sličnosti i razlike, u: Tomljenović, Vesna/Kunda, Ivana (ur.), Uredba Bruxelles I: izazovi hrvatskom pravosuđu, Pravni fakultet u Rijeci, 2012.

Vrela s interneta:

Lovrić, Viktorija, Međunarodna sudska nadležnost: Neka pitanja međunarodne sudske nadležnosti za građanske i trgovačke stvari, Zagreb, 2007. str.17., dostupno na: https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CC8QFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.vtsrh.hr%2Fuploads%2FDokumenti%2FSavjetovanja%2Feuropsko_pravo-medunarodna_sudska_nadleznost.doc&ei=011sVbX5C4H3sAGRhICwCw&usg=AFQjCNEwQ1IJIIdYnt8dQRCHCB6W4jkDgZw&sig2=0sHsr3fBXIHqX6j-vV7aw&bvm=bv.94455598,d.bGg

Sudska praksa suda EU-a:

Presuda *A. De Bloos*, C-14/76, ECLI:EU:C:1976:134

Presuda *Arcado*, C-9/87, ECLI:EU:C:1988:127

Presuda *Car Trim*, C-381/08, ECLI:EU:C:2010:90

Presuda *Color Drack*, C-386/05, ECLI:EU:C:2007:262

Presuda *Corman-Collins*, C-9/12, ECLI:EU:C:2013:860

Presuda *Engler*, C-27/02, ECLI:EU:C:2005:33

Presuda *Falco*, C-533/07, ECLI:EU:C:2009:257

Presuda *Handte*, C-26/91, ECLI:EU:C:1992:268

Presuda *Leathertex*, C-420/97, ECLI:EU:C:1999:483

Presuda *Martin Peters*, C-34/82, ECLI:EU:C:1983:87

Presuda *Tessili*, C-12/76, ECLI:EU:C:1976:133

Presuda *Wood Floor*, C-19/09, ECLI:EU:C:2010:137

Presuda *Zelger*, C-56/79, ECLI:EU:C:1980:15

Propisi:

Konvencija UN-a o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, 11.4.1980.

Ugovor o funkcioniranju Europske unije, SL EU C 115, 9.5.2008.

Uredba br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, SL EU L 351, 20.12.2012.